

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره آموزش امر به معروف و نهی از منکر

"استفتائات فریضتین" استاد علی تقوی

شرح استفتائات کاربردی مراجع معظم تقلید با موضوع امر به معروف

جلسه چهاردهم

بحث شرط دوم از چهار شرط وجوب امر به معروف رو وارد شدیم.

استفتاء شماره ی سیزده رو با هم بررسی میکنیم.

در رابطه با احتمال تاثیر، "وجوب و اقسامش"، ما از مراجع معظم تقلید سوال کردیم:

آقا آیا احتمال تاثیر به معنی قطعیت تاثیر ه؟

یعنی همون لحظه طرف باید دگرگون بشه ؟ متحول بشه؟ درست بشه؟

***یا نه، به احتمالی میدیم وگو در آینده شاید درست بشه، شاید الان حرف ما اثر نکنه،**

بعداً اثر کنه؛

شاید با تذکر ما گناه یه خورده کم بشه، قطع نشه، احتمال میدیم حالا شاید کم بشه،

اینم وجوب میاره؟

* یا مثلاً همین که احتمال بدیم که تذکر ما تو این آدم اثر نکنه، ولی شاید به گوش دیگری برسه،

در دیگری اثر کنه، اینم وجوب میاره؟ همین احتمال؟

* یا احتمال میدیم که طرف یه خورده گناه براش تلخ بشه، با خیال راحت نتونه گناه کنه،

آیا این ها هم وجوب میاره؟

یا وجه دیگر احتمال تاثیر،

* احتمال میدیم که با تذکر ما دست از گناهی برداره، یه خورده دیرتر گناه کنه،

یه خورده کمتر، ضعیف تر گناه کنه، یواشکی تر گناه کنه. آیا این ها هم وجوب میاره؟

همین احتمالات کوچیک؟

با اینکه گناهو قطع نمیکنه؟

* مراجع معظم تقلید حضرات آیات عظام صافی گلپایگانی، موسوی اردبیلی، شبیری زنجانی،

فاضل لنکرانی، مکارم شیرازی، نوری همدانی، مظاهری، حسینی شاهرودی، علوی گرگانی،

موحدی نجفی، خامنه ای، محقق کابلی، حسینی زنجانی، هاشمی شاهرودی و بطحائی گلپایگانی،

بالاتفاق، بدون استثنا، یعنی همه ی این بزرگوارایی که این استفتاء رو جواب دادن، همشون در

پاسخ فرمودند که:

بله، حتما لازم نیست همون لحظه طرف متحول بشه، دگرگون بشه و گناهی کاملاً قطع بشه

یا دست از گناه برداره.

همین که به خورده گناه یواشکی تر انجام میدهند،

دست برنمیداره ها!!!

ولی میگه شاید با تذکر ما به خورده یواشکی ترش کنه، همین وجوب میاره!

شاید به ذره گناهش از "دفعه ی بعد" کم کنه،

شاید الان پُر رو بازی هم در آره ولی دفعه ی بعدی به خورده کمتر گناه کنه،

همه ی اینا وجوب میاره.

پس حالات مختلف این است که شاید:

*در دیگری اثر کنه،

*در آینده اثر کنه،

*گناهی کم بشه،

*گناه برایش تلخ بشه.

همین قدر که بفهمه هنوز خیلی هرکی هرکی نیست

و افرادی مخالفتشونو با گناه ابراز می کنند،

همه ی این ها به معنی احتمال تاثیر هست و وجوب می آورد برای امر به معروف و نهی از منکر.

ما حالا دست خط های زیادی از مراجع معظم تقلید داریم، اینجا به تفصیل نمیشه،

در کتاب آوردم همه رو، اما چند تا شو براتون بخونم:

"احتمال تاثیر اعم از حالی و استقبالی"

سوال: مرجع بزرگوار آیا احتمال تاثیر باید فوری باشه؟ یعنی اگه الان اثر نمیکنه نکیم؟

یا به امید آینده الانم واجبه که تذکر بدیم؟

***حضرت آیت الله علوی گرگانی:**

مراد از احتمال، مطلق احتمال است. مشروط بر آن که در انجام آن حالا ضرر و ... نباشد خیلی.

***حضرت آیت الله نوری همدانی می فرماید:**

احتمال به معنای "عام" است،

ولو به احتمال عقلایی کم شما میدی که شاید در آینده اثر کنه، شاید در دیگری اثر کنه،

همه ی این ها وجوب میاره.

***حضرت آیت الله شبیری زنجانی:**

با احتمال تاثیر ولو در آینده، امر به معروف و نهی از منکر واجب می شود.

من احتمال تاثیر رو میخوام همین جا مختصرش کنم که تمام کنم این بحث رو،

بگذریم و در واقع حالا به کلیپ بعدی کشیده نشه؛

بعضیا میگن آقا احتمال تاثیر باید بیشتر از ۵۰٪ باشه، اینا رو متأسفانه شنیدم،

بعضیم به اسم خلاصه اسلام و روحانیت این حرفای غلط غلطو میزنن،

ما حرف مراجع تقلید رو فقط گوش میدیم.

طرف اومده گفته آقا اگه احتمال بیش از ۵۰٪، مثلاً ۵۲٪ احتمال دادی اثر میکنه بگو!

۴۹٪ احتمال دادی اثر میکنه واجب نیست امر به معروف کنی!

آقا این مزخرفات چیه به خورد مردم میدید!!!

مراجع تقلید می فرمایند، سوال:

آیا در امر به معروف باید بیش از ۵۰٪ احتمال تاثیر بدیم تا واجب بشه؟

یا صرف احتمال عقلایی کافیه؟ همین یه احتمال کمی میدیم.

* آیت الله العظمی خامنه ای فرمودند که:

صرف احتمال عقلایی وجوب میاره.

* آیت الله محقق کابلی:

احتمال عقلایی بر وجوب کافیهست.

* آیت الله شبیری زنجانی:

مجرد احتمال عقلایی تاثیر کافیهست.

* آیت الله علوی گرگانی، آیت الله موحدی نجفی هم همینو می فرمایند و می فرمایند:

حتماً لازم نیست ۵۰٪، ۴۰٪ !!!، ۱۰٪، ۲٪،

ولی یه ریشه ی عقلایی داشته باشه که آره، شاید...

مثلاً به یه آدمِ گرِ شما از پشت تذکر بدی خب او نمی شنوه!

اینجا احتمال عقلایی هم وجود نداره!

هرچند باز شاید یکی دیگه بشنوه مثلاً، یا یکی بره بهش بگه!

ولی یه احتمال عقلاییِ صرف، شما بگی که حالا شایدم گوش بکنه، درست شد؟

هر جا احتمال عدم تاثیر هست، عزیزان یعنی احتمال تاثیر هم هست.

شما ۹۰٪ اینجا احتمال میدی که نه بابا این حرف ما رو گوش نمیده،

یعنی ۱۰٪ هم احتمال تاثیر میدی و همون احتمال تاثیر کم و خوب میاورد.

یا سوال کردیم آقا ممکنه الان گناهشو قطع کنه، خیلیا به ما میگنا!

میگن آقا خانمه روسریش افتاده الان تذکر میدیم سرش میکنه،

۱۰ دقیقه بعد همون آش و همون کاسه.

به این آقا میگی آقا رشوه نگیر، این چه کاریه؟

آقا ورود ممنوع نرو این چه کاریه؟

الان جلو ما یه جوری ماست مال میکنه، دوباره ۲ ساعت بعد، ۱۰ دقیقه بعد،

همون آش و همون کاسه و همون تخلف! جواب این هست که این بهانه ها رافع تکلیف نیست!

اگر بدانیم یا احتمال دهیم که با نهی ما، گناهکار گناهشو **موقتاً** شاید ترک کنه

ولی دوباره مطمئنیم بش برمیگرده،

آیا **احتمال رجوع** میتونه رافع تکلیف ما باشه برای نهی از منکر؟

*** آیات عظام فاضل لنکرانی، شبیری زنجانی، مکارم شیرازی و علوی گرگانی؛**

حضرت آقای مکارم که اصلاً این سوال ۱۳۷۹ استفتائاتشونه،

آوردن صریحاً، بقیه هم پاسخ دادن که:

این احتمال که ممکن است گناهکار به گناهی باز گردد،

ولو یقین هم داشته باشید که باز میگردد،

تکلیف امروز شما رو ساقط نمیکند!

اگر ناهی از منکر احتمال دهد که امر و نهی او اثر دارد،

خواه فوری داشته باشد اثر یا غیر فوری، کامل یا ناقص، واجب است

و احتمال انجام مجدد گناه توسط گناهکار رافع تکلیف نیست.

با این عذر و بهانه ها نیچونیم.

*** مقام معظم رهبری فرمودند:**

احتمال تاثیر همه جا قطعیت.

حتی یه جمله ی خیلی عجیبی داریم از حضرت آیت الله عظمی بهجت،

یعنی خیلی جالب و زیبا در بحث احتمال تاثیر، سوال کردیم که،

***حضرت آیت الله بهجت این در کتاب استفتائاتشون سوال ۳۸۴۱ آمده،**

آقا اگر که امر به معروف و نهی از منکر رو ما مایوس از تاثیرش باشیم بازم واجبه ؟

یعنی اصلاً یقین داریم که اثر نداره به فرض محال!

***حضرت آقای بهجت رضوان الله علیه فرمودند که:**

در صورت یاس باز هم جواز و رُحمان امر به معروف و نهی از منکر "لا یخلو من وجه "

خالی از وجه نیست، باز هم بعید نیست که جایز، بلکه ارجح باشد که انجام بدیم

امر به معروف و نهی از منکر رو ولو اینکه یقین به عدم تاثیر داشته باشیم.

حالا سوال شده در همین باب از امام خمینی رضوان الله تعالی علیه، استفتائاتشون، جلد یک،

صفحه ۴۸۲، آقا شرایط ما امروز چیه که نمیدونیم به افراد ناشناس تذکر مون کجا اثر داره،

کجا اثر نداره، وظیفه چیست؟

امام فرمودند: در فرض احتمال اثر و اجتماع سایر شرایط واجب است.

یعنی وقتی نمیدونم، آقا ما که اینو نمیشناسیم که، غریبه داره رد میشه،

نمیدونیم احتمال اثر داره یا نداره!

فرمودن که: همون که نمیدونی هم یعنی احتمال میدی که اثر کنه دیگه،

لذا واجب است که تذکر بدیم.

و آخرین نکته:

در این بحث امر به معروف و نهی از منکر ولو با یقین به عدم تأثیر بازم حروم همیشه!

شاید از وجوب فقط بیفته، اما باز هم جایز است و بلکه ارجح است.

***در این باب آیت الله العظمی سیستانی می فرمایند در توضیح المسائلشون جلد سه،**

مسئله ی ۲۶۷۳:

احتیاط واجب آن است که گراحت و ناراحتی خود را از کارهای ناشایسته ی خلافتکار به هر نحو ممکن ابراز کند، با گفتار، نوشتار، رفتار و مانند آن. هرچند بداند که در او اثر نخواهد داشت.

ایشونم احتیاط واجب میدونن.

خدا ان شاء الله همه ی ما رو موفق به انجام این فریضه بدارد

و این عذر و بهانه هایی مثل احتمال نداشتن، این ها رو کنار بگذاریم.

جلسه پانزدهم

استفتائات شماره چهارده، شرط سوم از چهار شرط وجوب،

ترک نکردن گناه، قطع نشدن گناه یا همون حالا استمرار گناه هم گفتن.

سوال این است که اگر معصیت تکرار شد، آیا باید تذکر و تکرار کرد؟

همه ی مراجع پاسخشون این هست که:

بله، در صورت تکرار معصیت باید تذکر تکرار بشه،

اینو چون تو بحث وجوب کفای گفتیم اینجا دیگه خیلی بسطش نمیدم،

خواستید به کتاب استفتائات مراجعه بفرمایید

و تا وقتی معصیت از بین نرفته، همه باید نهی کنند.

یعنی حد من به الکفایه اون مقدار است که همه تذکر بدن به تعداد کافی که گناه از بین رفته باشه،

اون وقت از بقیه ساقط میشه، اینو اشاره کردیم.

حالا به بستگان چطور تذکر بدیم؟

وقتی دو نفر گفتند، پنج نفر گفتند و کافی نبود

***حضرت آیت الله مکارم شیرازی می فرمایند که:**

چنانچه تکرار تذکر باعث از بین رفتن منکر و گناه می شود، آن را تکرار نمایید،

البته می توانند از شیوه های مختلف و متنوع برای این کار استفاده کنند.

دوتا رمز موفقیت هست عزیزان در تذکراتی که مجبور به تکرارش هستیم:

(۱) نَعْدُ آمَرین و ناهیان

(۲) تنوع شیوه ها

همش یک نفر نگوید، افراد مختلف بگن.

نفرات مختلف با شیوه ها و روش های متنوع بگن.

حتی شما اگه یک نفر هستی میخوای تذکر بدی، همش با یه شیوه نگو، همش با یه جمله نگو،

اصلاً همش جمله نگو!

گاهی تعجب، گاهی پرسش، گاهی ...

حالا شیوه ها رو گفتیم دیکه،

گاهی مکتوب، گاهی هدیه، گاهی اخم، گاهی تهدید، گاهی جایزه، امثال این ها.

*** حضرت آیت الله عظمی خامنه ای هم اینطور می فرمایند که:**

گاهی مستلزم تکرار می باشد تذکر

و در هر صورت باید به وظیفه یتان بر اساس تشخیص خودتان در اون لحظه عمل کنید.

عزیزان، حتی اولین بارم باشه باید تذکر دادا،

من متاسفانه دیدم اینو تو دوره آموزشی غلط های رایج گفتیم،

بعضیا میگن "استمرار گناه"، شرط سوم، یعنی اینکه اگه گناهو چند بار دیدی تذکر بده!

دفعه اول نمیخواه تذکر بدی!

این حرف چرت و پرتیست!

ببینید مراجع معظم چه می فرمایند، می فرمایند که:

شرط استمرار بر گناه علی الاطلاق است

* آیت الله موحدی نجفی:

فرقی بین دفعه ی اول و دوم نمی باشد.

یعنی لازم نیست بگی حتما دو دفعه ببینیم، اون وقت میشه "مستمر"!

ده دفعه ببینیم بعد تذکر بدیم!

چون بعضیا میگن یه گناهو دیدیا نمیخواه تذکر بدی!

برو هفت، هشت بار دیگه هم بیا اگه باز هم دیدی اون وقت تذکر بده! نه، این حرفا نیست.

* حضرت آیت الله عظمی سیستانی هم در توضیح المسائل جامعشون، جلد سه،

مسئله ۲۶۷۵ می فرمایند:

اگر شخصی قصد دارد گناهی را مرتکب شود یا واجبی را ترک کند،
امر به معروف و نهی از منکر حتی "قبل از انجام معصیت" به او واجبه.

یعنی حتماً نباید صبر کنیم در حین گناه نهی کنیم که!

حتی می فرمایند که: هنوز هم مشغول نشده،

ولی همین قدر که بر ما احراز شده است که

این فرد تصمیم جدی بر انجام منکر یا ترک واجب دارد، همین کافیهست،

خواه فرد مذکور برای اولین بار میخواهد مرتکب کار خلاف شود یا بار اول او نباشد.

درست شد؟ پس این حرف چرتیست! دیگه اینو کسی نگه و نشنویم و نپذیرید!

اگه گفتن، باهاشون بحث کنید، که میگه استمرار گناه یعنی ده بار بینی بعد تذکر بدی!

چهار بار بینی، دو بار بینی بعد تذکر بدی!

نخیر، میگه قبل از اولین بارم باشه مطمئنی میخواد انجام بده باید نهی کنی.

خب اینم از این نکته در بحث شرط وجوب استمرار گناه

حتی ما از مراجع معظم داریم که به محض اطمینان از وقوع منکر و نداشتن مفسد، تذکر واجبه،

نیازی به تکرار منکر نیست.

***ببینید همین بیان رو آیت الله علوی گرگانی به شکل دیگه فرمودند:**

اگر گناه به گونه ای باشد که ساری و جاری باشد، در حال انجامه، و عرفاً متداول باشد،

امر به معروف و نهی از منکر واجب میشه با تحقق شرایط.

مثل اینکه ببینی روزه خوری داره میکنه، وسط ماه رمضان داره ساندویچ میخوره میره، راه میره،

یا به خانومی میبینی روسریش افتاده، حجابش افتاده داره راه میره،

خب نمیشه بگی که خب نه حالا فردام بیایم ببینیم...!

***آقا این یه گاز از این ساندویچه زد، داره راه میره،**

قدم اول، قدم دوم، قدم پنجم، گاز دوم، خب

این داره میخوره، ساری و جاریه دیگه،

به ساندویچ دوشم تذکر باید بدیم!!!!!!؟؟

یا به روز دوم روزه خوریش!!!!!!؟؟

همین که استمرار داره، این گناه هست، باید تذکر داد.

***اون خانومی که شالش از سرش افتاده، حجاب نداره یا هر معصیت دیگه،**

***یه کسی داره فحاشی میکنه، فحش اولو داد،**

فحش دوم رو وایسیم بگیم یا فحش پنجم!!!!!!؟؟

***** حد یقفش کجاست؟ *****

*** همین که این بدون حجاب داره قدم میزنه ...،**

*** این فحاشی ادامه داره ...،**

همون دفعه اولم باشه باید تذکر بدهیم.

حالا اگر گناه ترک شد چی؟

دیگه نهی از منکر جایز نیست، اینم ذیل شرط سومه.

*** حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی:**

با فرض اصلاح گناهکار و ترک گناه، موضوع نهی از منکر منتفیست

و دیگه امر به معروف و نهی از منکر چون موجب هتک یا ایذاءِ شخص ممکنه بشود

دیگه جایز نیست.

پس دقت کنیم، تا وقتی گناه هست همه باید تذکر بدن

وقتی از بین رفت موضوع، دیگه نباید گذشته ی سیاهشو به رُخش بکشیم

و بریم برای گذشته بهش تذکر بدیم.

امر به معروف و نهی از منکر برای معصیت های حال و آینده است

نه برای معصیت گذشته.

موفق باشید

جلسه شانزدهم

استفتاء شماره پانزده

چهارمین شرط از وجوب فریضتین، شرایط وجوب، که اون هم نداشتن مفسده و خطر اَهم هست.

ببینید بعضیا میگن که هر جا خطر داشت تذکر نده!

نخیر، مراجع معظم می فرمایند هر خطر کوچیکی، هر ضرر کوچیکی، رافع تکلیف نیست.

باید اَهم و مهم بشه، بسنجیم، ببینیم که خطری که متوجه ما میشه با تذکر چقدره؟

و خطر باقی ماندن منکر و عادی شدنش در جامعه، خشم خدا، این چقدره؟

استفتاء این است:

آیا صرف احتمال ضرر کم، رافع تکلیف شرعی امر به معروف و نهی از منکره؟

یعنی با هر ضرری میشه تکلیف رو رها کرد؟

*** حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی می فرمایند که:**

صرف احتمال ضرر کم، رافع تکلیف نمی باشد.

*** حضرت آیت الله شبیری زنجانی:**

رافع تکلیف نیست، حتی در ضرر زیاد هم باید ملاحظه ی اَهم و مهم بشود.

یعنی می فرماید به جاهایی حتی ضرر زیاد هم باید تحمل کنید چون منکر، منکر بزرگیه.

*** حضرت آیت الله العظمی موحدی نجفی:**

ضرر جزئی رافع تکلیف نیست.

*** حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی:**

احتمال ضرر عقلایی که مورد اعتنا باشد، رافع تکلیف است، نه هر احتمال ضعیفی.

*** عرضم به خدمت شما که حضرت آیت الله العظمی خامنه ای می فرمایند که:**

به هر حال اگر ضرر معتنا به نباشد، تکلیف ساقط نیست و البته تشخیص اونهم به عهده ی مکلفه

اینم همه ی مراجع تأکید دارند، حالا آقا تصریح فرمودن که تشخیص ضرر با خود مکلفه،

لازم نیست اونجا زنگ بزنی دفتر مرجعت، بگی آقا اینقدر ضرر داره، اینقدر خطر داره،

الان بگیم؟ نگیم؟

نه، خودت تشخیص میدی که اینجا ارزش یه چک خوردنم داره،

اینجا ارزش یه "به تو چه شنیدنو" داره.

معمولاً ضرر هم در حد همون یه "به تو چه" بیشتر نیست.

*** عرضم به خدمت شما که حضرت آیت الله العظمی بروجردی رضوان الله علیه در کتاب**

استفتائاتشون، جلد یک، صفحه ۴۳۵ تا ۴۳۷، باب امر به معروف، سؤال ۴:

ایشون هم سؤال شده که در امر به معروف و نهی از منکر

آیا ظنّ به ضرر موجب سقوط تکلیف میشه؟ ظنّ به عدم تأثیر چطور؟

ایشون فرمودند که، آیت الله العظمی بروجردی فرمودند:

"احتمال تأثیر" کافی در وجوب است، لازم نیست مطمئن به تأثیر باشی،

اما مطلق "احتمال ضرر"، مُسَقَطِ بودن تکلیف معلوم نیست.

یعنی می فرمایند که همین که بگی خب حالا ممکنه خطر داشته باشه،

یه خطر کمی هم داشته باشه، نه، این نمی تونه تکلیف رو ساقط کنه، این هم از این نکته.

پس حواسمون باشه هر خطر و ضرر کوچکی رافع تکلیف نیست.

قیام امام حسین اینهمه خطرها و ضررها و مفسده ها و جان و مال و عرض و آبرو و همه رو داشت،

اما چون منکر، منکر مهمیست باید بسنجیم ببینیم که حالا عیب نداره اینجا ارزش داره

اموال ما یه آسیبی هم ببینه، آبروی ما ... یه آنگی هم به ما بچسبونن، یا بفرمایید یه تهمتی هم به

ما بزنن، یه مالی هم از اموال ما به خطر بیفته مثلاً، ضرر جانی کوچکی هم شاید داشته باشه،

باید ببینی منکره چقد منکر مهمیه

و خیلی جاها باید تحمل کنیم اذیت ها و هزینه ها رو به خاطر نهی از منکر.

جلسه هفتم

استفتاء شانزدهم:

مراتب و مراحل امر به معروف و نهی از منکر

سؤال کردیم و همه ی فقها متفق القول، سه مرحله رو پاسخ فرمودند.

مرحله اول:

با گناهکار طوری رفتار بشه که متوجه اشتباهش بشه بهش میگن مرحله رفتاری،

حالا به اشتباه قلبی هم بعضیا میگن،

یعنی ابراز ناراحتی از قلب به رفتار؛

مرحله دوم:

تذکر زبانی؛

مرحله سوم:

توسل به زور و جبر.

* حضرت آیت الله العظمی هاشمی شاهرودی می فرمایند که:

صرف ناراحت شدن کافی نیست برای تحقق مرحله اول،

لازم است انزجار و تنفر خود را از منکر به فاعل منکر نشان دهد.

ببینید ما سؤال پرسیدیم آقا آیا همین که ناراحت بشیم تو قلبمون این کافیه برای مرحله قلبی

یا مرحله رفتاری؟ یا نه باید ابراز و اظهار کرد؟

*** حضرت آیت الله العظمی نوری همدانی فرمودند:**

هر عملی که عرفاً انزجار محسوب شود،

مرحله ای از مراتب اول امر به معروف و نهی از منکر است.

*** حضرت آیت الله العظمی خامنه ای فرمودند:**

مرحله اول امر به معروف و نهی از منکر ابراز انزجار قلبیست،

ولی در صورتی که شرایط برای مراحل بعدی فراهم باشد اکتفا کردن به این مرحله کافی نیست،

باید ادامه داد به لسان و زور.

*** حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی فرمودند:**

انکار قلبی منکر به اظهار ناخشنودیست و مجرد ناراحتی قلبی از مراتب امر و نهی بشمار نمی یابد.

او یه واجب دیگه ست، تنفر از گناه یه واجب دیگه ست،

کافی نیست به عنوان مرحله اول امر به معروف و نهی از منکر.

بعد ایشون فرمودند:

مجرد انزجار قلبی مادامی که به رو برگرداندن،

ترش رویی کردن و امثال آن اظهار نشود، امر به معروف و نهی از منکر قلبی نیست.

*** حضرت آیت الله العظمی موحّد نجفی هم همینطور، ایشونم فرمودند:**

در فرض سؤال باید با گناهکار طوری برخورد کنید که احساس کند منکر و گناه او سبب شده که

با او اینگونه بد رفتاری شود، یا با او رفت و آمد کمتر شود

و اگر در هر یک از این رفتارها احتمال تأثیر بدهید ولو در درجه ضعیف، واجب است

و به همان اکتفا کنید، مگر اینکه نتیجه نگیرید و برید مراحل بالاتر.

*** حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی فرمودند:**

برای کسی که نمی تونه با زبان امر به معروف و نهی از منکر کنه،

در صورتی که می تونه ترک مجلس گناه کنه، اخم کنه، لب گزیدن، پشت دست زدن،

ترک مجلس گناه و امثال اینها لازم است که این کارها رو انجام بدهد.

عزیزان، این از بحث "تذکر قلبی یا رفتاری"، "اظهار ناراحتی قلبی".

در تذکر لسانی که مرحله دوم امر به معروف هست،

بدونیم که جواز قانونی نیاز نداره،

قانون اساسی و شرع اسلام این اجازه رو به همه داده.

***حضرت آیت الله مکارم شیرازی، کتاب استفتائاتشون، سؤال ۱۳۷۷:**

**در آنجایی که جنبه ی زبانی داشته باشد احتیاج به اجازه نیست، اگر اقدام عملی و فیزیکی باشد،
اجازه ی حاکم شرع یا مسئولان حکومت اسلامی لازم است.**

***یه سؤال از حضرت آیت الله العظمی خامنه ای انجام شده، در اجوبه الاستفتائاتشون هست**

سؤال ۱۰۵۴:

آقا اینکه فرمودند که مردم اکتفا کنند به تذکر لسانی در جمهوری اسلامی،

این جمله ی رهبر انقلاب، این نظریه ی حکم دولتیست یا این فتوای فقهیست؟

که معظم له در پاسخ فرمودند:

نه آقا، این فتوای فقهیست.

مردم حق ندارند از مرتبه ی تذکر زبانی بالاتر برن و متوسل به زور و جبر بشن.

خب حالا یه کار دیگه، در مرحله ی سوم، اقدام به زور و جبر، قبول ما نمی تونیم کتک بزنینم،

دستگیر کنیم، درگیری بشه، اینا رو حق نداریم؛

دست گناهکارو می تونیم از معرکه دورش کنیم یا نه؟

بگیریم دستشو ببریمش اونور!

*** حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی:**

در صورتی که مستلزم اضرار به خود یا دیگران و اهانت و امثال اینها نشود اشکال ندارد،

از مصادیق نهی از منکره، دستشو بکیرید از معرکه دورش کنید.

*** حضرت آیت الله مکارم، آیت الله فاضل لنکرانی هم شبیه به همین نظرو دارن.**

حالا یک نکته دیگه، ضرب و جرح چی آقا؟

اجازه ی کتک زدن مثلاً به همسر و امثال اینها رو داریم یا نه؟

*** حضرت آیت الله العظمی سید کاظم حسینی حائری، ایشون می فرمایند که:**

اگر منظور منع با ضرب و جرح باشد، خلاف احتیاط است، مگر به اذن حاکم شرع.

لذا حق ضرب و جرح علی الاطلاق نداریم.

اگه همسر باشه چی؟

شوهر می خواد زَنشو کتک بزنه، مثلاً بخاطر حجاب،

این پاسخو از دفتر مقام معظم رهبری گرفتیم،

اگر همسر حجاب را رعایت نکند،

آیا باید شوهر او را با دعوا و درگیری به رعایت حجاب وادار کند؟

*** حضرت آقای خامنه ای فرمودند که:**

در رعایت حجاب واجب و انجام سایر تکالیف شرعیه شوهر حق دعوا و درگیری و کتک کاری ندارد، فقط مجاز است با ملایمت امر به معروف و نهی از منکر زبانی نماید.

این هم از این نکته و آخرین مطلب در این بحث که حالا بحث جراحی و اینها هست.

مردم چی؟ مردم حق درگیری تا کجا دارند؟

*** آیت الله مکارم شیرازی در پاسخ به این سؤال فرمودند که:**

چگونه حکومت و مردم می توانند از بد حجابی یا بی حجابی بعضی از خانم ها جلوگیری کنند؟

*** حضرت آقای مکارم فرمودند:**

مردم باید به نهی از منکر زبانی اکتفا کنند و از هر گونه برخورد فیزیکی اجتناب ورزند،

ولی حکومت می تواند به تشخیص وارد این مرحله هم بشود.

جمع بندی این بحث، در مرحله سوم که اقدام با زور و جبر است جمله ای باشد از

*** حضرت آیت الله صافی گلپایگانی در کتاب جامع الاحکامشون، جلد ۲، صفحه ۸۰، سؤال ۱۴۵۵،**

که این مرجع بزرگوار فرمودند که:

سؤال بوده در چه صورتی می توانیم برخورد فیزیکی کنیم برای نهی از منکر؟

فرمودند:

هر جا که موجب ورود جراحی باشد، باید با اجازه ی مجتهد جامع شرایط باشد، والله العالم.

التماس دعا

جلسه هجدهم

بخش پنجم:

دسته بندی مخاطبین؛

فصل اول در رابطه با طفل و بچه ی ممیز هست؛

فصل دوم همسایگان و دوستان؛

فصل سوم صله ی رحم؛

فصل چهارم تذکر به والدین.

این چهار فصل رو از بخش پنجم که مخاطبین هست، عرض میکنیم الان خدمتون، به اختصار.

استفتاء شده، استفتاء شماره هفده:

آقا امر به معروف و نهی از منکر بچه ی ممیز واجب است؟

آیا لازم است اطفالی که مرتکب فعلی میشوند که بر مکلفین حرام هست،

آیا اون ها رو لازمه نهی از منکر کنیم؟

فرض بفرمایید اطفالی که نمیدانند، رو به قبله ادرار میکنند

یا مثلاً فرض کنید بچه ایست عادت کرده به دروغ گفتن،

عادت کرده مثلاً هم سن خودشو کتک زدن،

هنوز ببینید این مکلف نشده، هنوز به سن تکلیف شرعی نرسیده،
اما داره عادت میشه براش این مطلب، این کاری که بر مکلفین حرامه، این جا تکلیف چیست؟

*** حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی فرمودند:**

در صورتی که ممکن است برای او عادت شود و در بزرگی کار خلاف را تکرار کند،
احتیاط است که در مورد او تذکر انجام شود.

*** حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی در استفتائی که از دفترشون انجام شده**

شماره ۴۱۲ فرمودند:

اگر از گناهایی باشد که مطلقاً مبغوض شارع است، مثل غیبت، حرام خوری و امثال این ها،
نهی وی واجب است ولی در مانند مورد سوال نهی غیر بالغ لازم نیست،
که حالا مثلاً سوال بحث ادرار بوده.

ببینید بزرگواران در کل حالا نظر مراجع جمع بندیش این طور میشه گفت که
بچه ای که نابالغ هست، نامکلف هست، امر و نهی نسبت به او موضوعیت نداره،
چون اصلاً حرامی بر او هنوز بار نشده، هنوز فعل واجبی برای او بار نشده،

مگر در موارد منکرات خاص.

حالا به بچه ی پنج سال اس میخواد بزنه یکیو بکشه!

خب بگیم نه این که منکر نیست که عملش، چون هنوز مکلف نشده!

پس لازم نیست جلوشو بگیریم!!!

نه، این از باب دیگر واجب هست که جلوش گرفته بشه.

بر او حرام نیست کشتن اون شخص، بر ما حرام است بی تفاوتی نسبت به کشته شدن اون شخص.

حالا این جا استفتائاتش به ریز آمده، من از این بخش، از این فصل اول میگذرم.

فصل دوم مخاطبین، همسایگان و دوستان هست.

سوال شده :

آقا اگه رفت و آمد با همسایگانِ مثلاً مُتَجَمِّل، اهل دنیا، که بالاخره همش دنبال تجمل گرایی، چشم

و هم چشمی هستند، این دل رو می میرانه کم کم، آیا رفت و آمدمونو با اینا کم کنیم اشکال داره؟

در حد ضرورت باشه، قهر میشه؟ صدقِ قهر میکنه؟

*** حضرت آیت الله العظمی مظاهری و بقیه ی مراجع هم تو همین مایه ها پاسخ فرمودند که، در**

کتاب استفتائات ایشان هست:

باید به مقدار میسور ترک مُرابطه کند و به مقداری که ضرورت باشد رفت و آمد کند.

یعنی اون قطع نباید بشه،

در اون حدی که حالا ضرورت هست انسان با رحم، با بستگان، برود و بیاید،

با همسایگان همین طور.

فصل سوم مخاطبین: صله ی رحم هست.

این جایه مقدار دقت های خاص خودش رو داره، سوال شده از

* حضرت آیت الله العظمی بهجت، کتاب استفتائاتشون، سوال ۳۸۷۶:

آقا امر به معروف و نهی از منکر اگر مستلزم قطع رحم باشد، قطع رابطه با خویشاوندان،

کدام یک مقدم است؟ امر به معروف و نهی از منکر واجب! صله ی رحم واجب!

ایشون فرمودند که:

با فرض انجام وظیفه، شما به طور کلی قطع رابطه نکنید، هر چند آنها هم قطع کنند.

درست شد؟ یعنی تا میشه یک اندک رابطه ای هم مونده، بماند.

* حضرت آیت الله العظمی محقق کابلی فرمودند که، ایشونم در کتاب استفتائاتشون:

صله ی رحم منحصر به رفت و آمد نیست،

اگر معاشرت با رحم موجب فساد دیگران می شود،

با نامه، با تلفن و ... صله ی رحم بشود،

ضمن اینکه از نصیحت و موعظه هم خودداری نشود.

حالا صله ی رحم واجب یا مستحب؟

قطع رحم واجب یا مستحب؟

*** خب حضرت آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی رضوانه الله علیه،**

ایشون فرمودند در کتاب استفتائاتشون که:

اصل صله ی رحم مستحب است،

در برخی موارد هم واجب میشه میدونیم.

قطع رحم حرام است.

حد شرعی صله ی رحم چه قدره؟

فرمودند:

مطلع بودن از حالات آنهاست

و اگر نیاز به رسیدگی داشته باشند، توان رسیدگی داشته باشی، باید رسیدگی کنی.

لذا حتماً دلیل به رفت و آمد نیست،

یه جاهایی شما میتونید برید فرزندان رو نبرید که آسیب پذیر هستند.

یه جاهایی شما میتونید نروید، با حال و احوال جویا شدن، با سلام رسوندن،

با تلفن و امثال اینها در ارتباط بودن، که رابطه قطع نشود.

در روایات داریم: صَلِّ رَحِمَكَ وَلَوْ بِشَرْبَةِ مِیْنِ مَاءٍ،

صله ی رحم رو به جا بیارید ولو شده با یه لیوان آب پذیرایی بشن،

یعنی دیگه حتی به اون حداقل هاش بسنده بشه اما ترجیح این است که قطع نشود.

***سوال شده از حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی باز درباره ی قطع رابطه با بستگان.**

آقا چه زمانی اجازه داریم برای نهی از منکر رفت و آمد و قطع کنیم؟ با بستگان هستا،

ایشون فرمودن که:

در صورتی که ادامه ی ارتباط مفسده ایی برای شما و خانواده ی شما داشته باشد

یا ترک آن باعث نهی از منکر آنان شود، میتوان موقتاً آن را ترک کرد،

در غیر این دو صورت صله ی رحم را در حد واجبش دیگه ترک نکنید،

در عین حال امر به معروف و نهی از منکر با زبان خوش رو هم فراموش نفرمایید.

خب یه خورده این جا دقت میخواد دیگه.

حالا یه نکته ایی رو بعضیا می پرسن،

آقا شوهر میتونه به زنش بگه که نرو خونه ی فامیلات، نرو فلان مثلاً مهمونی برای صله ی رحم؟

حالا اگر گفت تکلیف چیه؟

این جا سه تا استفتاء دقیق میخوام بخونم از حضرت آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی،

آیا زوج حق دارد زوجه ی خود را از صله ی رحم منع نماید؟

پاسخ معظم له این است که: خیر

همین، خیر حق نداره.

شوهر نمیتونه بگه که تو حق نداری صله ی رحم کنی!

حالا البته مطالب ریزی داره، ما کلیش رو عرض میکنیم.

آیا من میتوانم همسر م را از رفتن به خانه ی فامیل او به علت پایبند نبودن به

احکام اسلامی منع کنم؟

حاج آقا مجتبی تهرانی فرمودند که:

خیر، فقط آن زن مکلف است که احکام الهی رو رعایت نماید.

البته این جا تبصره میشه زدا،

این که میفرماید احکام الهی را منظور امر به معروف و نهی از منکر هم هست،

شاید خود زن از باب امر به معروف و نهی از منکر اجازه نداشته باشه که بره.

حالا یک مردی با این که حق نداره زنشو نهی کنه، مثلاً نرو خونه ی مادرت ها!

ولی حالا نهی کرد، تکلیف زن چیه؟

بدون اذن شوهر خارج شدن از منزل جایز نیست.

اگر مردی، همین مرجع بزرگوار می فرمایند، حضرت آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی

سوال شده:

اگر مردی همسر خود را از رفتن به خانه ی خویشاوندانش نهی کند، حالا نباید نهی میکرده،

حالا نهی کرده، تکلیف زن چیست؟

همین ایشون فرمودند:

بدون اذن شوهر خارج شدن از منزل جایز نیست.

این هم از ظرافت های امر به معروف بحث صله ی رحم.

فصل چهارم مخاطبین: بحث تذکر به والدین هست.

من خواهش میکنم اینجا رو خوب عزیزان دقت بفرمایید،

تذکر به والدین که از ظریف ترین موارد امر به معروف و نهی از منکر هست،

ببینیم نظر مراجع معظم چیست؟

اگر امر به معروف و نهی از منکر به پدر و مادر به صورت مودبانه، موثر واقع نشود،

ما بیشتر از اون وظیفه داریم یا نداریم؟ مثلاً اخم کردن، تند صحبت کردن.

پدر و مادرو چه جوری باید امر به معروف کرد؟ که حالا مشمول عاق والدین نشیم،

آیا این بی احترامی حساب میشه یا نمیشه؟

*ببینید حضرات آیات عظام وحید خراسانی، ملکی تبریزی، خامنه ای، مکارم شیرازی، فاضل

لنکرانی، بطحائی گلپایگانی، گرامی، موسوی اردبیلی، دوزدوزانی، مویدی قمی، سیستانی و

سبحانی، این بزرگواران می فرمایند:

"لا فرق" بین امر به معروف و نهی از منکر پدر و مادر با دیگران

باید بگی، ناراحتم میشه باید بگی، البته سعی کنید ناراحت نشه، ولی شدم شد!

این عاق و فلان و اینا نداره!

می فرمایند تازه لطفم داری بش میکنی، وظیفته باید نجاش بدی.

اما حضرات آیات عظام، حالا میخونم دونه دونه

***حضرات آیات عظام شبیری زنجانی، صافی گلپایگانی، حضرت آیت العظمی بهجت، این بزرگواران، این ها می فرمایند که، و حضرت آیت الله نوری همدانی، این عزیزان می فرمایند که:**

**نخیر، حق نداری خلاصه یک اندکی ام تندی بهشون بکنی!
همون قول لین گفتی اثر کرد، کرد؛ نکرد تو دیگه وظیفه نداری
که بالاخره " فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفَّ "!**

خب نظرات مختلف هست دیگه، ما باید بگیریم که مقلدین هر کدام از مراجع بدونن.

***ببینید حضرت آیت الله وحید می فرمایند که:**

در صورتی که شرایط امر به معروف باشد،

هیچ فرقی نیست بین وجوب تذکر به والدین یا غیر این ها

در کتاب استفتائاتشون استفتاء ۱۲۲۴۰، در منهاجشون هم، جلد دو منهاج، مسئله ۱۲۷۴ آمده.

***حضرت آیت الله تبریزی در کتاب استفتائات جدید، جلد یک، صفحه ۵۱۲،**

سوال ۲۲۴۹ می فرماید:

اگر متأذی هم بشوند عقود محسوب نمی شود.

***حضرت آیت الله خامنه ای می فرماید:**

نه تنها نهی از منکر بی احترامی بهشون محسوب نمیشه، بلکه خیر خواهی برای والدینه،

البته باید با بیان لین و حفظ احترامشون باشه، اما بی احترامی محسوب نمیشه.

*** حضرت آیت الله بهجت می فرمایند که:**

نمی توان به آنها اخم و تندی کرد، به طوری که نهی از منکر ایداء آنها نباید بشه.

*** حضرت آیت الله صافی گلپایگانی میفرمایند که:**

شما باید با کلام متین و اخلاق حسنه و این ها تذکر بدید،

این کتاب استفتائاتشون و کتاب پاسخ به سیصد پرسش احکامشون هست، صفحه ی ۶۶،

آقای صافی می فرمایند:

باید با اخلاق حسنه و متین تذکر بدید، تاثیر نکرد دیگه شما بیش از اون وظیفه ای ندارید.

*** حضرت آقای شبیری زنجانی هم میفرمایند:**

در حد امکان کمترین بی احترامی به ایشان بشود، با وجود سایر شرایط جایز است،

کمترین بی احترامی بشه.

*** حضرت آیت الله فاضل میفرماید:**

نه تنها بی احترامی نیست بلکه باز این هم خدمت به ایشان هست.

*** حضرت آیت الله مکارم میفرمایند که:**

با ملایمت و نرمی با آنها رفتار بشه و هیچ وقت با خشونت با آنها رو به رو نشوید.

*** حضرت آیت الله بطحائی گلپایگانی میفرمایند که:**

تنها میتواند تذکر بدهد فرزند و حق پا فراتر گذاشتن ندارد.

*** آیت الله موسوی اردبیلی هم همین طور، میفرماید:**

اگر تذکر با زبان خوش کافی نبود، شایسته است که فرزند خودش اقدامی نکند، میتونه نهایتاً از دیگران بخواد مراتب بالاتر رو انجام بدن.

*** حضرت آیت الله گرامی میفرمایند که:**

حتماً رعایت ادب بشود.

*** حضرت آیت الله دوزدوزانی میفرماید:**

باعث عقوق میشود، عاق والدین میشود.

ببینید اختلاف نظر هست.

*** حضرت آیت الله مویدی قمی رحمت الله علیه، ایشان از شهدای فاجعه ی منا بودند،**

ایشون میفرمایند که:

اگر موجب اذیت و اهانت شود لازم است که، ببینید چه دقتی،

بین آن منکر و آن اذیت ملاحظه کنید.

اهم و مهمش ببینید که کدام هست.

*** حضرت آیت الله سیستانی می فرمایند:**

با زبان مناسب.

*** حضرت آیت الله سبحانی می فرمایند:**

"وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا مَعْرُوفًا" به نرمی، با ادب، با منطق باید سخن بگوید.

*** و حضرت آیت الله العظمی نوری همدانی می فرمایند که:**

مراعات احترام و ادب رو بکنید که این واجب هست و باز تذکر رو بدید،

چون امر به معروف و نهی از منکر نوعی خدمت به ایشان هست.

لذا با پدر و مادر ولو بدزبان باشد، باید مدارا کرد، ولو ظالم باشد، باید مدارا کرد.

وظیفه ی متقابل امر به معروف و نهی از منکر رو هم در عین حال باید انجام بدهیم.

جلسه نوزدهم

بخش پنجم هستیم، مخاطبین، چهار قِسمِش رو گفتیم،

الان میخوایم الباقی رو عرض کنیم خدمتون.

استفتاء هجدهم:

تذکر به پدر و مادرو گفتیم، حالا تذکر به فرزند. سؤال شده از مراجع معظم:

آقا می تونیم فرزندو کتک بزیم؟

تا چه حد می توان به فرزندان درباره ی نماز و حجاب و اینها اجبار کرد؟

آیا تأدیب و زدن فرزندان توسط والدین جایزه؟ تا چه حد؟

*خب، کتاب استفتائات حضرت آیت الله العظمی سیستانی باب تربیت فرزندان، فرمودند:

نسبت به بالغین باید امر به معروف و نهی از منکر کند،

اما بدون اجازه ی حاکم شرع بنا بر احتیاط واجب، زدن و مانند آن جایز نیست.

*حضرت آیت الله العظمی خامنه ای فرمودند:

تا حدی که موجب دیه نشود مانعی ندارد.

*** حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی فرمودند:**

تا مقداری که موجب دیه نشود توسط "پدر" جایز است.

*** حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی و حضرت آیت الله العظمی بهجت هم فرمودند:**

تا حدی که به ایجاب دیه نرسد، اشکال ندارد، جایز است.

حالا باز خب اصل بر این است که تا میشه درگیری فیزیکی و تنبیه نباشه دیکه.

*** حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی فرمودند:**

در عصر و زمان ما تنبیه بدنی مناسب نیست،

حتی الامکان از روش های دیگر برای تأدیب استفاده کنید.

خب این هم از بحث امر و نهی به فرزند که حالا بیشترین سؤالی که شده بود همین بحث کتک زدن

بوده متأسفانه، که گفتن آقا بزنیم یا نه؟

که مراجع میگویند ترجیح این است که نزنید مگر دیکه مجبور شدید برای تربیت،

حالا تا حدی که به ایجاب دیه نرسه.

فصل بعد تو این موضوع، تذکر شوهر به زن هست.

حالا دو سه تا از سؤالات مبتلا به رو میخوانیم.

***از امام راحل عظیم الشان حضرت امام خمینی استفتاء شده در کتاب استفتائات شونم هست:**

زنی به مسائل شرعی مثل نماز و دیگر مسائل بی اهمیت است،

بخصوص نماز صبح را هیچگاه بپا نمی دارد، وظیفه ی شرعی شوهر او چیست؟

امام خمینی فرمودند:

باید او را امر به معروف و نهی از منکر کند و به نماز وادارش کنید.

ببینید یعنی اینکه بگه حالا این زنمه، این شوهرمه، این راضیه، اون راضی نیست، نه،

این حرفا نیست. دلم می سوزه، دوستش دارم، اینها نیست،

اتفاقاً محبت داری باید امر به معروف و نهی از منکر رو انجام بدی.

***در استفتاء دیگری سؤال شده از حضرت آیت الله العظمی فیاض:**

آقا اگر زن حجاب اسلامی رو رعایت نکنه آیا لازم است همسرش به او تذکر بدهد؟

ایشونم مثل همه مراجع فرمودند:

بله لازم است، بلکه از باب امر به معروف و نهی از منکر واجب است.

وظیفه ی شوهره که به زنش تذکر بده که حجابش رو رعایت کنه.

اما در ادامه، تذکر زن به شوهر، اون هم استفتائات زیادی داره،

حالا از جمله، غذا پختن برای تارک روزه، سؤال کردن خانمی از

*** حضرت آیت الله العظمی مظاهری، در کتاب استفتائاتشون هم هست:**

زنی که همسرش عمداً روزه نمی گیره، آیا می تونه برای همسرش غذا درست کنه؟

خانم برای شوهرش می تونه غذا درست کنه؟

یا این اعانت به اثم و کمک به گناه است؟

حضرت آیت الله العظمی مظاهری فرمودند که:

برای زن این کار حرام نیست،

ولی امر به معروف و نهی از منکر با مهربانی، به امید تأثیر، واجب است که انجام بدهد.

یعنی دیگه نباید کلاً هم بی خیالی طی کنند،

باید نسبت به هم تا میشه وظیفه امر به معروف و نهی از منکر رو انجام بدهند.

باز سؤال شده:

اگر زن اهمیت زیادی به نماز میده، اما شوهرش نماز نمی خونه یا کم اهمیت به نماز هست،

باید زن از مرد طلاق بگیره یا با تغییر رفتار و اخم و اینا مرد رو امر به معروف کنه؟

چه جوریه؟ اگه تلاش کرد و موفق نشد چی؟

*** حضرت آیت الله العظمی صادق روحانی، ایشان فرمودند که:**

نهی از منکر برای زن لازم است، اگر تأثیر نکرد تکلیف از زن ساقط است.

خب بارها گفته است و تأثیر نکرده مثلاً،

ولی زن نمی تواند از وظایف شرعی خود عملاً به این بهانه‌ها کوتاهی نماید.

بحث دیگر، تذکرِ طرفینی بین همسران هست، حالا خانم به آقا و آقا به خانم.

ببینید این بخش، در واقع این کلیپ بیشتر رو بحث والدین به فرزندان،

والدین به یکدیگر داره مانور میده استفتائاتش.

همسری که در نماز تنبلی می کند،

خب این دیگه طرفینست، مشخص نیست که سؤال کننده آقا بوده یا خانم،

میگه همسر م کاهل نمازه، وظیفه ی من چیه؟ ما هر چی میگیرم افاقه نمی کنه.

*** حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی فرمودند:**

باز هم به وظیفه ی امر به معروف و نهی از منکر ادامه دهید،

مأیوس نشوید که ان شاءالله مشکل حل خواهد شد.

یعنی بالاخره دست بردار نباید بود با این عذر و بهانه ها.

اما موعظه ی برادر و خواهر به یکدیگر.

دو تا برادر، دو تا خواهر، اینهام حالات مختلفی داره که حالا یکی، دو تا شو اشاره می کنیم.

برادر من مسائل شرعی و اخلاقی رو رعایت نمی کند، تا کنون نصیحت در او اثری نداشته ظاهراً،

وظیفه ی من هنگام مشاهده ی گناه او چیست؟

*** حضرت آیت الله العظمی خامنه ای، این سؤال ۱۰۷۱ اجوبه هست، فرمودند:**

واجب است از اعمال خلاف شرع... (بین یعنی بهونه نیار، اینکه میگی گفتم اثر نکرده)

واجب است از اعمال خلاف شرعش اَقَلًّا اظهار تنفّر کنید!

او را به هر روش برادرانه ای که مفید و مؤثر می دانید موعظه کنید،

ولی قطع رحم جایز نیست.

یعنی حالا دیگه مگر به اون مسائل خاص برسه، قطع رحم علی اطلاق جایز نیست.

اگه بستگانمون معصیت کار باشن چطور؟

از قبیل پسر، دختر، عروس، برادرزاده، خواهرزاده،

اینا کسای هستند که به امر و نهی های خدا توجه نمی کنند،

خب ما نریم و نیایم قطع رحم حساب میشه؟ چیه قصه؟

*** حضرت آیت الله العظمی سید محمدرضا گلپایگانی در مجمع المسائلشون، صفحه ۵۲۶**

فرمودند:

"تا مأیوس نشده اید معاشرت کنید"

(یعنی تا به روزنه ی امیدی هست، برید و بیاید، معاشرت کنید)

و نصیحت کنید، امید است که مؤثر واقع شود.

باز در همین باب از حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی،

أرحام و بستگانی که علناً تجاهر به گناه می کنند، چکار کنیم؟ رفت و آمد جایزه؟

فرمودند:

اگر قطع مرادده باعث تَنْبُه شون میشه، باعث بازگشت اونها از معصیت میشه،

لازم است که قطع مرادده بشود.

اینم در جامع المسائل فارسی معظم له، جلد یک، صفحه ۲۳۴ آمده.

***از حضرت آیت الله العظمی مظاهری باز سؤال شده،**

آقا اگر توی جمعی حضور داشته باشیم، ترک گناه برای ما سخت میشه، دشوار میشه،

بالاخره انسان تحریک میشه، بر حسب شرایط تحمیلی یه جاهایی مجبوریم بریم،

نمی دونیم چکار کنیم، اینها رو به حد ضرورت بگیریم؟ بریم؟ نریم؟ چیه حکمش؟

فاصله بگیریم یا نه مشکلاتی بین فامیل اینا ممکنه پیش بیاد.

فرمودند که:

اگر چنین است باید رفت و آمد کنید اما در موارد ضرورت، ترک کنید رفت و آمد رو،

و تشخیص هم باز به عهده ی خود مکلف هست.

ان شاءالله موفق و سربلند و پیروز باشید.

جلسه بیستم

استفتاء شماره نوزده، عزیزان وارد بخش ششم شدیم از احکام امر به معروف و نهی از منکر،

معشرت و رفت و آمدها با افراد لأبالی و نامسلمان،

معشرت با اهل کتاب،

کفار غیر اهل کتاب، مثل بودایی و امثال اینها،

معشرت با مسلمانانی که به محرم و نامحرم بی تفاوتند، به خمس و زکات لأبالی اند،

اونهایی که به طهارت و نجاست اهمیت نمیدن،

اونایی که به نماز و روزه در واقع کم اهمیت هستند،

اینا باید بدونیم که تکلیف ما برا رفت و آمد با این افراد چه هست؟

خب اول معشرت با اهل کتاب رو یکی، دو تا استفتاء مهمشو بخونیم.

آیا می توان با اهل کتاب معشرت داشت؟ از طعام اونها استفاده کرد؟

مسیحی، یهودی، امثال اینها.

*از حضرت آیت الله العظمی بهجت در کتاب استفتائاتشون سؤال ۳۶۷ فرمودند که:

آنها کافر و نجس هستند.

همین سؤالو حضرت آیت الله سیستانی به شکل دیگری پاسخ دادند،

سؤال اینه که حکم رفت و آمد یک فرد مسلمان با یک فرد اَرَمَنی چیست؟ آیا پاک هستند؟

*** حضرت آیت الله العظمی سیستانی فرمودند که:**

اشکال ندارد و پاک هستند.

خب حالا این مطلب اختلافی بود دیگه علی الظاهر.

معاشرت با کافر غیر اهل کتاب چطور؟

ببینید مثلاً پیروان هندو مثلاً، آیا پیروان هندو کافر و نجس محسوب می شوند یا خیر؟

می توان از غذا یا وسایل ایشان استفاده نمود؟

*** حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی در کتاب استفتائاتشون سؤال ۴۹۳ و منهاج، جلد دو،**

سؤال ۴۱۷، ایشون فرمودند:

پیروان مذهب هندو نجس و کافر هستند،

آنچه که از دست کافر از نان و روغن و عسل و امثال اینها از مایعات و جامدات گرفتید پاک است،

مگر بدانید که با اون غذا یا وسیله، بواسطه رطوبت مُسْرِیه ملاقات داشته باشه،

نجاست با آن ملاقات ... و گمان به نجاست معتبر نیست.

پس خود هندو نجس است، اما غذا و اینا از دستشون بگیرید،

یقین به نجاستش نداشته باشید، حکم به طهارت فرمودند.

حالا بحث بعدی معاشرت با سایر نامسلمانان.

*** مثلاً سؤال شده از حضرت آیت الله العظمی بهجت، باز اینم در کتاب استفتائاتشون،**

سؤال ۳۸۶۸:

آقا جان آیا می توان با فرقه هایی همچون وهابیت، بهائیت و اینها معاشرت پیدا کرد تا در طولانی مدت اونها رو ارشاد کنیم؟

*** حضرت آقای بهجت فرمودند:**

اگر احتمال تأثیر پذیری از آنها نباشد، جایز است، برای تأثیر گذاری،

اگه احتمال تأثیر پذیری نمیدید، جایز است.

یا کار کردن برای غیر مسلمون،

*** اجوبه الاستفتائات مقام معظم رهبری سؤال ۳۳۴،**

یه کسی گفته آقا اگر همه ی مخارج و هزینه های فرد مسلمانی که

در سایه ی حکومت اسلامی زندگی می کنه با کار کردن برای شخص غیر مسلمونی که

روابط صمیمی داره تأمین میشه، آیا این مسلمان اجازه داره که

در واقع از اموال و غذا و رفت و آمد با اون نامسلمون استفاده کنه؟

رهبر انقلاب پاسخ فرمودند که:

روابط مسلمانان با مسلمانان مذکور اشکال ندارد،

ولی اگر شخص مسلمان در اثر کار برای غیر مسلمان و ارتباط با وی

خوف انحراف عقیده و انحراف باورها پیدا کنه، خب این واجبه که این کار رو ترک کنه.

دیگران هم باید نهی از منکرش کنن،
اما اگه نه، یه مسلمانی برای غیر مسلمانی کار میکنه
و احتمال اثرگذاری در اون غیرمسلمان رو هم میده
یا حداقل اینکه میدونه که، یقین داره که گمراه نخواهد شد، این فی نفسه اشکالی ندارد.

خب معاشرت با لأبالی‌ها،

آقا کسی که به محرم و نامحرم بی قید و بنده، بی تفاوتی، رفت و آمد با او چه صورت داره؟
کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما، جلد سه، صفحه ۲۱۹، اینا دستخط مراجعیم داریم اینجا.

* آیت الله العظمی خامنه‌ای فرمودند:

رفت و آمد با افراد مذکور اگر مستلزم حرام باشد، جایز نیست.

خانواده‌هایی هستند معتادند، خانواده‌هایی هستند لأبالی‌اند، به محرم، نامحرم اهمیت نمیدن،

* حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی هم فرمودند:

مفسده داشته باشه جایز نیست.

* آیت الله بهجت فرمودند:

اگر مؤثر در اونها نیستید، بلکه احتمال میدید اونا مؤثر در شما یا فرزندانتون بشن،

با اونها معاشرت و رفت و آمد نکنید، لأبالی و محرم و نامحرم.

حالا اگر کسی لأبالی به خمس و زکات است چکار کنیم؟

اصلاً همیشه سر سفره ی اینها بشینیم؟

رفت و آمد به خانه ی کسانی که خمس مالشان را نمی پردازند چه صورت دارد؟

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی و حضرت آیت الله محقق کابلی،

این بزرگواران فرمودند که:

اگر قطع رابطه باعث بیدار کردنشون میشه، باعث تَنَبُّه و تذکرشون میشه، قطع رابطه کنید،

ولو موقت، ترجیحاً؛ اگر نه، اتفاقاً اثر منفی داره،

نرفتن شما باعث این میشه اینا کلاً همون یه ذره دینی هم که دارن بریزن کنار،

نه اتفاقاً برید و بیاید که همون یه ذره دینی هم که دارن نگه دارن.

سایر مراجع فرمودند که:

اصل رفتن مانعی ندارد،

ولی اگر خوراکی ای، چیزی، خونه ی اونا می خورید، میدونید که خُمسِشو ندادن،

یقین دارید خمس اون مال داده نشده، باید خمس اون رو پردازد.

*حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی، سیستانی، مظاهری، حسینی شاهرودی، گلپایگانی،

امام راحل، بهجت، خامنه‌ای، وحید خراسانی و نوری همدانی می فرمایند:

فی نفسه رفت و آمد اشکال نداره،

اما اگه یقین دارید خمس تعلق گرفته، خب خمس اون مال، اون غذا، باید پرداخته بشه.

و وظیفه ی تجسس هم که میفرمایند ندارید

که حالا حتماً پرس و جو کنید که آقا خمس این رو دادید یا نه؟

اما لا اُبالی به نجاست و طهارت:

کسی که به نجاست و طهارت اهمیت نمیده، سلام کردن، دست دادن به این آدم چه حکمی داره؟

* حضرت آیت الله بهجت، استفتائاتشون، سؤال ۵۳۹۹، فرمودند:

اشکال ندارد.

* حضرت آیت الله مظاهری همچنین، کتاب استفتائاتشون، فرمودند:

تفحص لازم نیست، معاشرت باهاشون اشکال نداره

سلام علیک میکنی، دست میدی، حالا یقین نداری دستش نجس هست که!

* حضرت آیت الله موسوی اردبیلی فرمودند:

اگر یقین ندارید که در اثر ملاقات با نجاست، مثلاً دستشون نجس شده یا لباسشون،

نمیدونم منزلشون، اسباب منزلشون، یقین ندارید نجس شده، پاک است،

رفت و آمد هم مانعی نداره، هر چند خب امر به معروف و نهی از منکر هم فراموش نکنید.

و در نهایت معاشرت با کسانی که نسبت به نماز و روزه لا اُبالی هستند:

این دیگه اینم خیلی مهمه

آقا رفت و آمد با کسانی که نماز نمی خون،

معتقد به خدا هستند، خدا رو به کل قبول دارن همینجوری، ته ذهنشون، ولی نماز نمی خون.

*** آیت الله العظمی علوی گرگانی فرمودند:**

اشکال ندارد، سعی کنید برید بیاید و امر به معروف و نهی از منکرشون کنید.

*** حضرت آیت الله العظمی بهجت همینطور، فرمودند:**

اشکال نداره، نماز خونشون کنید.

*** آیت الله صافی گلپایگانی:**

هم غذا شدن با تارک الصلاه چه حکمی داره؟

فرمودند:

مانعی نداره، اما سعی کنید باز تأثیر گذار باشید باهاشون.

*** و عرضم به خدمت شما که حضرت آیت الله محقق کابلی هم همینطور، ایشونم فرمودند:**

کسی که با وجود دانستن مسائل شرعی، نماز و روزه شو ترک می کنه،

معاشرت با او، خوردن غذای او، فرمودند:

چون اعتقاد اسلامی داره چنین کسی، خدا و نبی و قرآن و اهل بیت، اینا رو قبول داره،

این آدم نجس نیست!

خب درسته تارک الصلاه، ولی ببینین کفر مراتب داره دیگه،

می فرماید این آدم نجس نیست، از باب امر به معروف و نهی از منکر برید بیاید که اصلاح بشه، خوردن غذایشون هم مانعی ندارد، حالا هرچند که احتیاط و اینها خوبه رعایت بشه.

اما در نهایت بحث بیدار کردن برای نماز صبح:

که اینو تو فصلای قبلی اشاره ی کوتاهی داشتیم؛

مهمان اومده خونمون برای نماز صبح بیدارش کنیم یا نه؟

اگه سپرد که باید بیدار کنیم، یا اهل منزلمون، اگه سپردن که باید بیدار کنیم،

اگه نسپردن چی؟

*** آیت الله بهجت فرمودند:**

سیره بر بیدار کردن است.

*** حضرت آیت الله العظمی خویی در جامع الاحکامشون، جلد دو، صفحه ۸۰، فرمودند که:**

و جوب بیدار کردن ثابت نیست، ولی جایز است، مانعی ندارد.

سایر مراجع هم من جمع بندی شو عرض کنم، می فرمایند که:

آقا اگر بیدار نکردنش باعث این میشه که

عادت بکنه به بی نمازی، یا آفت تربیتی پیش میاد،

یا اینکه حمل بر بی اهمیتی به نماز و توهین به نماز میشه،

واجبه بیدار کنی.

یعنی میدونی طرف اصن نه ساعت کوک کرده، نه موبایل کوک کرده، نه هیچی،

اصن نمی خواد، عمداً نمی خواد نماز بخونه، نیتی نداره، این یعنی چی؟

یعنی معروفی رو ترک کرده،
اینجا واجب است امر به معروف ولو به بیدار کردن باشه.

اما نه، یه وقت هست که طرف حواسش نیست،
سهل انگاری شده خواب مونده، اهل نمازه، اینجا قصد ترک واجب نداشته،

لذا اینجا امر به معروف واجب نیست،
هر چند که جایز هست و بهتره انجام بشه.

موفق و منصور باشید. التماس دعا

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

کانال در پیام رسان های داخلی: @aamerin_ir

سایت آمرین: www.Aamerin.ir

کانال آپارات: Aamerin

صفحه اینستاگرام: @aamerin_ir